

ОСОБЛИВОСТІ КІЛЬКІСНОГО ПОМ'ЯКШЕННЯ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ ТА КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

тези підготовлено у межах проекту 101048173- Monetary policy-ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH «Успіхи і недоліки монетарної політики Європейського Союзу: наслідки для України»

Funded by the
European Union

Юркова О.Ю.

студентка 4-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Алексєєвська Г. С.

доктор філософії, старший викладач кафедри світового господарства міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Кількісне пом'якшення (QE) – це монетарна політика, яка передбачає купівлю Центральним банком облігацій та інших боргових інструментів за рахунок новостворених грошей для стимулювання економіки (див. рис. 1)

Рис. 1 Основні етапи впровадження програми кількісного пом'якшення

Джерело: складено автором на основі [1].

Таким чином, сутність кількісного пом'якшення полягає в тому, що Центральний банк акумулює гроші, які використовує для купівлі існуючих

фінансових активів, як правило, державних облігацій (боргових зобов'язань, випущених урядом). Цей додатковий попит на облігації підвищує їхню ціну, тим самим знижуючи дохідність облігацій або відсоткову ставку, яку отримують за облігацією. Дохідність державних облігацій є ключовим орієнтиром для інших процентних ставок в економіці. Як наслідок, зниження дохідності державних облігацій знижує процентні ставки по всій економіці. Дані економічні умови стимулюють фінансові установи до збільшення кредитування, інвестування та споживання, забезпечуючи економічне зростання[1].

Кількісне пом'якшення часто застосовується, коли процентні ставки коливаються біля нуля, а економічне зростання зупинилося. Оскільки Центральні банки мають обмежені інструменти впливу на економічне зростання, не маючи можливості знижувати ставки далі, тому вони повинні стратегічно збільшувати пропозицію грошей [2]. Відповідно використання кількісного пом'якшення може бути, якщо в країнах є економічна рецесія, низька інфляція, кредитна криза або державного боргу. Зазвичай, Центральний банк впроваджує політику кількісного пом'якшення, для стимулювання економіки, ця політика часто вважається останнім методом і застосовується тоді, коли інші традиційні методи Центрального банку не спрацьовують.

Політика кількісного пом'якшення була започаткована в Японії у 2001 році, після близько 13 років безуспішних спроб подолати кризу, яка призвела до боргів через падіння цін на нерухомість. Метою впровадження цієї політики було забезпечити ефективне подолання японської кризи. На той час програма кількісного пом'якшення на близько 300 мільярдів доларів США розглядалася як експериментальна монетарна політика.

Центральні банки розвинених країн почали активно використовувати програми кількісного пом'якшення в боротьбі з фінансовими кризами, починаючи з 2008 року. Наприклад, впровадження політики кількісного пом'якшення у Сполучених Штатах, яка складається з декількох раундів. Так перший раунд кількісного пом'якшення отримав назву Large-scale Asset Purchase (LSAP), який був спрямований на відновлення економіки. Федеральна Резервна

Система (ФРС) викупила «проблемні» активи, тобто облігації державних установ, таких як Freddie Mac, Ginnie Mae та Sallie Mae, а також приватні іпотечні цінні папери, які були доступні на ринку.

В Єврозоні політика кількісного пом'якшення з'явилася під час кризи євро у 2015 році. Програма була спрямована на стимулювання економічного зростання, підвищення інфляції та сприяння фінансовій стабільності в регіоні. Програма впроваджувалася поетапно, кожен етап складався з певного обсягу купівлі активів протягом певного періоду часу.

Кількісне пом'якшення достатньо широко використовується як інструмент монетарної політики у провідних країнах світу. Від Японії до США, Великої Британії та Єврозони Центральні банки впроваджували програми кількісного пом'якшення в різний час протягом останніх двох десятиліть, щоб стимулювати економічне зростання та боротися з наслідками фінансових криз.

Однією з найбільш помітних особливостей кількісного пом'якшення в розвинених країнах є його потенційний вплив на інфляцію. Кількісне пом'якшення спрямоване на збільшення грошової маси в економіці, що може призвести до інфляції, якщо збільшення грошової маси не супроводжується відповідним збільшенням пропозиції товарів та послуг. Якщо розвинена країна має низькі темпи інфляції, то Центральні Банки використовувати кількісне пом'якшення як спосіб підвищити інфляційні очікування та уникнути дефляції. Наступною особливістю – процентні ставки, оскільки більшість розвинутих країн мають доволі низькі відсоткові ставки, залишаючи мало місця для подальшого зниження. Яскравим прикладом такого явища був Європейський Центральний Банк (ЄЦБ), що вже мав низькі процентні ставки, що обмежило ефективність QE у 2015 році. Крім того, це може викликати політичну реакцію через занепокоєння стосовно щодо збільшення розміру балансу Центрального банку та потенційних ризиків для платників податків. Кількісне пом'якшення в розвинутих країнах може потенційно зашкодити прибутковості банків, оскільки вони залежать певною мірою від процентної маржі. В Японії це призвело до від'ємних процентних ставок, що негативно вплинуло на прибутковість банків.

У країнах, що розвиваються, такий нетрадиційний інструмент монетарної політики майже не використовували, але у період пандемії COVID-19 тринадцятьма ринками, що розвиваються, було впроваджено QE. Так Бразилія у травні 2020 р. внесла поправки до Конституції, що дозволяють використання QE як інструменту монетарної політики. Таким чином, впровадження кількісного пом'якшення Центральними банками розвинених країн було спричинено саме умовами COVID-19, що свідчить про достатньо позитивний вплив: збільшення довіри інвесторів до фінансового ринку та відсутність зростання інфляційних очікувань.

Необхідно зазначити, що країни, що розвиваються є обмежені в інструментах монетарної політики, а саме у здійсненні нових емісій. Причиною цього є ризики ослаблення валютного курсу та зростання інфляції, що особливо стає високими у разі значної присутності іноземних інвесторів на внутрішньому ринку облігацій. Отже, можна виокремити наступні перешкоди впровадження: слабкі фінансові системи, обмежений доступ до міжнародних ринків капіталу та менш розвинені ринки облігацій. У травні 2013 року ФРС США почала говорити про можливість припинення своєї програми кількісного пом'якшення, як наслідок це значно вплинуло на п'ять основних країн, що розвиваються – Бразилію, Індію, Індонезію, Південну Африку та Туреччину, чії курси валют різко впали, а ринки акцій та облігацій сильно постраждали [3]. Необхідно зазначити, що є ризик відтоку капіталу в період кількісного пом'якшення. Наприклад, коли розвинені країни впроваджують кількісне пом'якшення, часто виникає приплив капіталу на ринки, що розвиваються, у пошуках вищої дохідності. На противагу, коли розвинені країни починають посилювати свою монетарну політику, капітал відтікає з ринків, що розвиваються, що призводить до знецінення їхніх валют і посилення волатильності. Це може створити певні проблеми для країн, що розвиваються, які покладаються на приплив іноземного капіталу для фінансування свого економічного зростання.

Незважаючи на ці виклики та невизначеність, кількісне пом'якшення залишається популярним інструментом для центральних банків, що частково

пов'язано з обмеженою ефективністю традиційних інструментів монетарної політики.

Список використаних джерел:

1. R. Davidson, What is quantitative easing and what does it mean for me, 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://craigsip.com/insights/overview/2020/06/what-is-qe-and-what-does-it-mean-for-me>
2. Investopedia, What is Quantitative Easing (QE), and how does it work, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/q/quantitative-easing.asp>
3. M.Basri India and Indonesia: lessons learned from the 2013, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chatibbasri.net/Chatib_Basri/Research_Papers_files/Taper%20Tantrum-Basri-Accepted%20Manuscript.pdf